

MUSEUM VOOR MODERNE KUNST ARNHEM

**Museumkrant
voorjaar 2004**

Top 100 eigen collectie

Ode aan 50 jaar mode

ASB 1926-1930

Het atelier van Spijkers en Spijkers

Fototentoonstelling De Booy

De 'A' van Arnhem

opening Secrets of the '90s

HISTORISCH MUSEUM ARNHEM

ADVERTENTIE

Tijd van weerzien

Komende zomer 100 hoogtepunten uit eigen collectie op zaal
Een kunstcollectie opbouwen vraagt tijd, aandacht, visie en af en toe een beetje geluk. In meer dan tachtig jaar ontstonden in Arnhem opmerkelijke deelverzamelingen rondom het kernbegrip realisme. Een woord dat vele betekenissen in zich draagt, die allemaal een plaats gekregen hebben. De befaamde deelverzameling magisch realisten schiet misschien als eerste door het hoofd, maar er is meer: verstilde schilderijen, kloeke beelden, ontregelende films... Tezamen vormen deze kunstwerken het kloppend hart van het Museum voor Moderne Kunst. Komende zomer wordt de tijd van weerzien, ontmoeting en aandacht voor samenhang en contrast. Een keuze uit de eigen collectie.

DOOR MANON BERENDSE

KERNEN BINNEN DE COLLECTIE

De oeuvres van Edgar Fernhout, Raoul Hynckes, Dick Ket, Pyke Koch, Johan Mekink, Wim Schuhmacher en Charley Toorop vormen een cruciale kern. In geen enkel ander museum in Nederland zijn deze vroegmoderne figuratieve schilders zo stevig vertegenwoordigd als in Arnhem. Ook het werk van voorlopers als Jan Mankes is bijzonder goed verzameld. Niet gehinderd door onmogelijkheden verbeeldden deze schilders hun subjectieve werkelijkheid. Ook in de beeldhouwkunst werden oeuvres aangelegd van ondermeer John Rådecker, Han Wezelaar en Leo Braat. Na de oorlog werkt een nieuwe generatie figuratief, onder wie Alphons Freymuth, Reinier Lucassen, Hannes Postma en Roger Raveel. De laatste decennia buitelen de ontwikkelingen steeds sneller over elkaar heen: kunststijlen wisselen elkaar in hoog tempo af, doorkruisen en beïnvloeden elkaar meer dan ooit en de techniek staat voor niets. Na 1985 spreekt het MMKA dan ook van een deelcollectie 'verbeeldende kunst' en kiest als richtsnoer de maatschappij en de (geconstrueerde) wereld van de kunstenaar in het werk van bijvoorbeeld Philip Akkerman, Marlene Dumas, Job Koelewijn, Mark Manders en Henk Visch. Maar de verzameling hedendaagse kunst strekt zich uit tot over de grenzen. Door het neerstrijken van internationale kunstenaars op de spraakmakende Sonsbeektentoonstellingen kon naderhand werk van ondermeer Alighiero e Boetti, Rebecca Horn en Marc Quinn verworven worden. Zo groeide een kunstcollectie waarin de beleving van het nu en de werke-

lijkheid vele gedaanten kent, niet alleen bij kunstenaars van voor en na de oorlog, maar ook binnen de actuele kunst van nu.

VERSHUIVINGEN, CONTRASTEN EN VERWANTSCHAPPEN

Het samenbrengen van honderd hoogtepunten uit een collectie die vele malen groter is, levert zonder twijfel scherpe contrasten en verrassende verwantschappen op. Binnen de tijdsspanne van een kleine eeuw kreeg het schilderslinnen gezelschap van het flatscreen, worden schilderijlijsten tegenwoordig achterwege gelaten en heeft de vraag of het verbeelde 'echt' is een geheel andere betekenis gekregen. De verschuivingen van generatie tot generatie zijn al terug te zien binnen één kunstenaarsfamilie: Jan Toorop, dochter Charley en haar zoon Edgar Fernhout beslaan al een fors deel van de ontwikkeling van de kunstgeschiedenis in de twintigste eeuw. Maar invloeden springen

ook wel eens verder vooruit. Zo voelt Rosemin Hendriks zich aangesproken door het werk van Charley Toorop. Beiden

durven te kiezen voor het scherp uitgedaard gezicht zonder enige vorm van afleiding. Dat de fantasie een rekkelijk begrip is, is bekend, maar draagt ook onvermoede kanten in zich. Zo was de surrealistische, erotisch geladen wereld van Moesman zijn persoonlijke hersenspinsel, maar geldt dat ook voor de droombeelden van Saskia Olde Wolbers? Haar werelden ogen net zo onvoorstelbaar, terwijl deze wel degelijk geworteld zijn in het leven van alledag. Veel kunstenaars voeden zich direct met wat de wereld hen biedt. Agerden schilders als Johan van Hell en Melle tegen mistanden en ellende van de gewone man in het interbellum, nu bekritisieren Tiong Ang en Julika Rudelius maatschappelijke tendenzen van binnenuit. In gelaagd videowerk verbeelden zij de huidige invloed van de media. Inez van Lamsweerde, Amie

Dicke en L.A. Raeven concentreren zich op de mediamanipulaties van het schoonheidsideaal; iets wat begin twintigste eeuw niet zo'n agressief voorkomen had. Wel van alle tijden is een genre als het portret. De middelen en impliciete betekenis zijn misschien anders, maar kunstenaars als Wim Schuhmacher of Rebecca Horn verbeeldden het wezen van de mens elk op onnavolgbare wijze. Het bevragen van het kunstenaarschap ligt daar tegenaan. Schilders als Dick Ket en Philip Akkerman toonden rechtstreeks in hun doeken hoe zij zichzelf zagen als kunstenaar, terwijl Alphons Freymuth, Vanessa Jane Phaff en Mark Manders de interpretatie liever aan de beschouwer overlaten. Een uiterste wordt gevormd door de tweeling L.A. Raeven die zichzelf heeft verheven tot kunst in performances en films en van daaruit hun tijd portretteren. En dan is er nog de muze die gekoesterd wordt door jong en oud. Paul Citroen, Erzsébet Baerveldt en Marlene Dumas vinden zeer persoonlijke manieren voor het verbeelden van de inspiratie van hun kunstenaarschap. Van laven aan pure schoonheid tot een gevecht met de (kunst)geschiedenis en weer terug.

Het inrichten van deze eerste selectie is op zichzelf ook een weerslag van onze plaats in de tijd, waarin een nieuw, maatschappelijk engagement ontluikt en begrippen als identiteit, zintuiglijkheid en lichamelijke een ander aanzien kregen. De kunst is van alle tijden. Het is haar betekenis die steeds weer verschuift.

De zomeropstelling is te zien vanaf 10 juli t/m 26 september. Bij de tentoonstelling verschijnt een rijk geïllustreerd boek met entries van alle geëxposeerde werken.

linksonder: J. H. Moesman, Overmorgen, 1932
rechtsonder: Saskia Olde Wolbers, Placebo, 2002
linksboven: Rosemin Hendriks, z.t., 2000
rechtsboven: Charley Toorop, Zelfportret, 1934

ADVERTENTIE

Ode aan 50 jaar mode

VIKTOR & ROLF

DEELNEMERS DE BOETIEK:

JAN AARNTZEN
ANALIK
IRENE VAN DOESBURG
SASKIA VAN DRIMMELEN
LI EDELKOORT
ANNE VON FREYBURG
MADA VAN GAANS
G+N
RIANNE TEN HAAK
MONIQUE VAN HEIST
MARCHA HUSKENS
IMPS & ELFS DOOR
JACQUELINE STRENG
JOFF
MICHIEL KEUPER
GEM KINGDOM
NIELS KLAVERS
BAS KOSTERS
PEOPLE OF THE
LABYRINTHS
FERDINAND SCHMEITS
JASMIJN SCHUTTEN
SKY DOOR LILIAN KONINGS
MADELON SPIJKER
SPIJKERS & SPIJKERS
OSCAR SULEYMAN
JAN TAMINIAU
JEROEN THEUNISSEN
TURNOVER
JEROEN VAN TUYL
VIKTOR & ROLF
MARK VAN VORSTENBOS
MARTHA DE WIT

JAN TAMINIAU

INTERVIEW MET PIETER 'T HOEN/PIET PARIS DOOR PETRA VERSLUIS

Pieter, jij bent modetekenaar. Je volgde de mode-academie hier in Arnhem en bent gevraagd een tentoonstelling te maken omdat de opleiding dit jaar vijftig jaar bestaat. Hoe kijk jij terug op je tijd als student?

Ik werd in 1982 aangenomen als student aan de afdeling modevormgeving in Arnhem. De opleiding was zwaar en ik maakte lange uren. Vakanties, familiebezoeken werden opgeofferd, maar dat maakte me allemaal niet uit. Ik had het ontzettend naar mijn zin. Tekenen, naaien, modeshows; alles was een feest. In eerste instantie wilde ik de tweede Frank Govers worden. Dat heb ik ook geprobeerd. Maar mensen vonden mijn tekeningen leuker dan mijn jurken. Bovendien was ik niet zo erg bedreven in de ambachtelijke kant van het kleding maken. Ik maakte nog wel eens een machine kapot. Uiteindelijk ben ik tekenaar geworden. Nu de afdeling vijftig jaar bestaat, kijk ik met heel veel plezier terug naar mijn studietijd en ik vind het leuk om deze tentoonstelling te organiseren. Ik vat de tentoonstelling op zoals ik mode ook opvat: als een feestje en als een ode aan een hele beroemdejarige afdeling.

Hoe ga je dit feest bouwen?

Ik wil in ieder geval veel laten zien van de werkpraktijk van de opleiding en het vak. Herman Verkerk, de vormgever van de tentoonstelling, zal in het museum een artistieke vertaling maken van de lessituatie zoals die op de afdeling is. Doel is om mensen te informeren en van dichtbij te laten meemaken hoe mode gemaakt wordt en wat de uitgangspunten daarbij kunnen

zijn. Er is aandacht voor het werken vanuit mouleren, styling en vooral voor patronen, want daar ligt in de Arnhemse opleiding het zwaartepunt. Gedurende de hele tentoonstellingsperiode zullen er studenten en oud-studenten in de atelierruimtes werken. Er is een workshop patroontekenen. Het hele ontwerpproces is - en dat is toch uniek - voor bezoekers van dichtbij mee te maken. Van de aan de muur geprikte ontwerptekening tot aan het vers gestikte kledingstuk. Jonge ontwerpers verplaatsen hun atelier naar het museum en maken in drie maanden tijd een collectie, die ter plekke verkocht en geshowd wordt.

De opleiding heeft vele generaties ontwerpers voortgebracht, waarvan veel grote namen die internationaal zijn doorgebro-

BAS KOSTERS

ken. Hoe ga je die in beeld brengen?

Een afdeling die zo bekend is, waar heel veel verhalen over te vertellen zijn, zou je te kort doen door juist alle verhalen te willen vertellen omdat je er altijd wel één vergeet. Ditzelfde geldt voor de grote hoeveelheid succesverhalen van oud-studenten. Elk verhaal is even belangrijk. Bovendien is mode een dynamische kunstvorm en is het juist deze dynamiek en het streven naar vernieuwing in het vormgeven van kleding die de modeafdeling van Arnhem zo goed maakt. Daarom heb ik er voor gekozen het verhaal van de academie te vertellen in een dynamische presentatie. Namelijk in de vorm van een boetiek met verkooppunten waar ontwerpers die in Arnhem gestudeerd hebben of nu studeren, hun kleding of accessoires verkopen. Dat kunnen topstukken zijn, maar winkeldochters zijn even welkom. Dit komt allemaal in en rondom de koepelzaal van het museum. Bij alle shops komt informatie over de ontwerpers. Om de waarde van de kwaliteit van de afdeling verder te illustreren is er, verspreid over de tentoonstelling informatie in tekst en beeld. Deze tekst sluit aan bij het boek dat speciaal voor de viering van het jubileum gemaakt wordt. Daarnaast zijn er foto's en

uiteraard video's van modeshows uit het verleden.

Wat is volgens jou de formule voor het succes van de Arnhemse mode-academie?

Die is voor het grootste deel gebaseerd op het feit dat je het ambacht goed leert, van patroontekenen tot naaien. De technische know how van ex-Arnhemers staat op waanzinnig hoog niveau. Door goed te leren tekenen en nadenken in drie dimensies komen ze in vier jaar tijd op grote hoogten als het gaat om abstracte begrippen zoals het werken in silhouetten en verhoudingen. Wat de opleiding verder bijzonder maakt is dat iedereen erg ambitieus is. Het succes van verleden en heden zorgt ervoor dat jaarlijks zo'n 600 belangstellenden zich aanmelden. Van die groep worden

er 50 aangenomen waarvan de helft het eerste jaar doorkomt. Geen wonder dat alleen de echt fanatieken overblijven. In mijn tijd werd de competitie ook bewust aangewakkerd. Kwam je bij Elly Lamaker aan met tien tekeningen, dan werd je voorgehouden dat je medestudent er twintig had ingeleverd. Dat overkwam je dus geen tweede keer.

Het klinkt misschien hard, maar uiteindelijk word je zo wel goed voorbereid op je uiteindelijke beroep dat marktgericht is en waar de competitiestrijd nu eenmaal non-stop door gaat.

MODE 50DE wordt op donderdag 10 juni om 15.00 uur geopend door staatssecretaris Medy van der Laan en loopt tot 20 september.

fotografie: Peter Stigter

TIP VAN PIET PARIS

Rising star Antoine Peters, student van de Arnhemse mode-opleiding. Iemand met een 'origineel oog'. Ik volg hem al drie jaar en al die tijd blijft hij verrassen met vreemd, vernieuwend werk. Iemand waar we zeker nog veel van gaan horen.

Architectuur Schilderkunst Beeldhouwkunst

een utopisch project uit de jaren 1926-1930

Een mensenleven later is het nauwelijks voor te stellen dat Mondriaans topstukken ooit voor slechts luttele honderden guldens te koop waren – en er viel nog op af te pingelen ook. In de huidige koers komt dat neer op een paar duizend euro's. Maar wat wil men? Een belangrijk Nederlands criticus vergeleek Mondriaans werk met een stel 'gekleurde, eenvoudige planken'. Zo gezien is een modaal maandsalaris toch een hele uitgave.

door: Léon Hanssen

Van links naar rechts: Peter Alma, Charley Toorop, John Rådecker, Frits Staal, Gerrit Rietveld, Sybold van Ravesteyn en Carel Willink.

W e schrijven het jaar 1926 als ten huize van de schilderes Charley Toorop aan de Leidse Gracht in Amsterdam de plannen worden gesmeed voor een kunstenaarsvereniging, waarin niet exclusief schilders, maar ook architecten en beeldhouwers in een gemeenschappelijk front verzameld zijn. Vandaar de voorgestelde naam: Architectuur, Schilderkunst, Beeldhouwkunst. De bedoeling is bij uitstek nieuwe kunstuitingen en moderne artistieke plannen in de vaart op te stoten. Zij moeten voldoen aan internationale

kwaliteitsnormen, reden waarom er in één adem een verbinding wordt gelegd met progressieve buitenlandse kunstenaarsverenigingen. Ook het publiek wordt niet vergeten. Onder 'bredere lagen' wil men belangstelling voor de 'jongere kunst' kweken door een combinatie van exposities, optredens en publicaties.

Het initiatief verraadt de optimistische geest van deze periode. In de slipstream van een economische opleving geraken idealen van functionalisme, opbouw en culturele democratisering tot een even korte

als schitterende bloei. In de jaren direct volgend op de Eerste Wereldoorlog was het nog de ontzetting over de 'menseidsscherming', die met zwaar expressionistische pathos beweend werd. Dat duurde een jaar of vijf. Dan slaat de stemming radicaal om en alles wat duister en omfloerst was, wordt stralend en transparant: de moderne tijd is definitief aangebroken.

De vereniging A.S.B. moet in deze context begrepen worden. Haar streven ademt de revolutionaire geest van het beroemde Bauhaus in Duitsland. De kunstenaar wordt

geproclameerd tot vormgever van de toekomst. Alle disciplines moeten de handen in elkaar steken. Citaat uit het oprichtingsmanifest van het Bauhaus: 'Laten wij het nieuwe gebouw van de toekomst, dat alles in een zal zijn, gemeenschappelijk wensen, bedenken en scheppen: architectuur, plastiek en schilderkunst die voortgekomen uit miljoenen handen van handwerkers eens ten hemel zal rijzen als een kristallen symbool van een nieuw geloof.'

Dit geloof verspreidt zich in de jaren twintig als de spreekwoordelijke olievlek over kunstenaars in Europa, de Verenigde Staten en verder. Het krijgt uitdrukking in wat wel genoemd is de 'internationale stijl', met als kenmerken lichtheid, gelaagdheid, constructie en vitaliteit. De blik is voorwaarts gericht, naar een toekomst waarvan men gelooft dat er geen kunst meer nodig zal zijn – omdat de menselijke werkelijkheid zelf volledig kunst wordt. Een decennium na het uitbreken van de oorlog bevrijdt de moderne mens zich van de 'tirannieke invloed' van het verleden. Hij wil voortaan in de beste stemming genieten, zoals Mondriaan zegt, van ingenieuze constructies, wetenschappelijke ontdekkingen, technische vernieuwingen en van nieuwe kunst. Zonder enig onderscheid. De moderne stad met zijn grote glazen gebouwen, zijn flitsende transportmachines, zijn lichtreclames en zijn jazzmuziek die, stromend uit de draaideuren van de grand cafés, het tempo van het leven dicteert, is de ware biotoop van dit nieuwe levensgevoel.

In de letters A.S.B. komt de A niet slechts voorop omdat het alfabet dit voorschrijft. De architecten gelden bij uitstek

als hervormers en vormgevers van de 'nieuwe samenleving'. Als geen ander scheppend kunstenaar zouden zij in staat zijn een verbinding te maken tussen de harde materie en de hogere idee, tussen aarde en hemel. Het heldere glas en het ranke staal waarmee zij opereren, geeft de suggestie van de volmaakte, absolute vorm waar filosofen al eeuwenlang van droomden. Blikvangers in de catalogus van de eerste A.S.B.-expositie in het Stedelijk Museum (4 februari - 1 maart 1928) zijn glanzende foto's van de onovertroffen woningbouw van J.J.P. Oud in Hoek van Holland uit de jaren 1924-'27. Zij tonen een subliem dansspel van vloeiende hoeken, glazen en stalen puien en uitkragende betonliefels, uitgevoerd tegen een oer-Hollandse heldere lucht. Ook de architect Gerrit Rietveld, die tevens tekent voor de vormgeving van het rood-blauw beletterde omslag, is van de partij met proeven van zijn Schröder-huis te Utrecht. Beide specimen van Nederlandse architectuur maken onmiddellijk furore in de westerse kunstwereld. Bij herhaling heeft Rietveld verkondigd dat hij niet voor de eeuwigheid wilde bouwen. Ongewild is dit principe in het Stedelijk met een eigen ontworpen zaalconstructie gedemonstreerd: naar verluidt stort deze reeds na een week in mekaar en is zij gedurende een deel van de expositie ontoegankelijk.

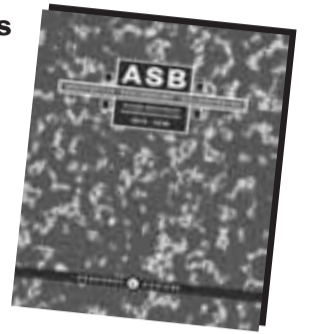
Bijdragen van andere architecten als Sybold van Ravesteyn -evenals Rietveld mede vertegenwoordigd met inmiddels onbetaalbaar geworden meubelontwerpen-, Jan Duiker en J.F. Staal, ondersteunen het revolutionaire uitgangspunt van A.S.B. Alle disciplines moeten op gelijke voet samen-

werken in de vormgeving van een nieuwe, moderne 'levenshouding' die uitblinkt door menselijkheid, schoonheid en bruikbaarheid.

Niet aanwezig bij de opening van de expositie is de schilder Piet Mondriaan.

De tentoonstelling VAN MONDRIAAN TOT WILLINK, het collectief ASB 1926-1930 is te zien van 3 april tot 21 juni. Bij deze tentoonstelling verschijnt een publicatie in de serie Arnhemse Cahiers met een tekst van Ype Koopmans.

Deze woont sedert 1919 in Parijs en peinst er niet over naar Amsterdam terug te keren. Zelfs het ter beschikking stellen van eigen werk voor de expositie stuit bij hem aanvankelijk op bezwaren. In een brief aan de architect Oud, die verscheidene werken van hem in bezit heeft, raadt hij hem geen schilderijen af te staan, 'want altoos wordt er iets aan beschadigd.' Op grond van slechte ervaringen meent hij ook te kunnen voorspellen dat er toch niets zal worden verkocht. Driekwart jaar eerder had hij inderdaad moeten meemaken dat hij na een gelegenheidsexpositie, georganiseerd door de Nederlandse journalistenclub te Parijs, zijn werken terugvond in een was-hok, alle beschadigd door spijkerkopjes.

Uiteindelijk gaat Mondriaan overstag als de collectionneur Sal Slijper in de zaak bemiddelt. Hoe moeizaam de totstandkoming van de tentoonstelling verloopt blijkt uit woorden van Charley Toorop, de motor achter het project: "t is erge lijdensgeschiedenis, 't moet maar niet te lang duren." De moeite die men zich getroost Mondriaan binnen te halen, doet bij sommigen de gedachte postvatten dat het een ordinaire verkooptentoonstelling betreft, bedoeld om de arme Parijzenaar aan centen te helpen. Van het in de oorspronkelijke

catalogus afgebeelde abstracte doek van Mondriaan uit 1921 is bekend dat het de dichter Martinus Nijhoff heeft laten water-tanden, maar deze hapte toch niet toe en het werk kwam in handen van Slijper. Na de Tweede Wereldoorlog heeft het abstracte schoonheidsideaal van Mondriaan en De Stijl lange tijd ons beeld van de kunst in het interbellum en van de twintigste eeuw gedomineerd. Alsof alles wat met een realistisch penseel vervaardigd was als ouderwets gold, enkele uitzonderingen als Carel Willink en Pyke Koch daargelaten. Na de succesvolle expositie Magie en Zakelijkheid. Realistische schilderkunst in Nederland, 1925-1945 in het Museum voor Moderne Kunst Arnhem van enkele jaren geleden, mag de retrospectieve tentoonstelling van het collectief Architectuur Schilderkunst Beeldhouwkunst, 1926-1930 opnieuw als een eye-opener gelden.

Wat is het geval? Gebroederlijk hangen abstracte en realistische schilderkunst naast elkaar, zonder dat de één voor de ander onderdoet. Vooral de verschillende vormen van realisme in het interbellum leveren een feest van ontdekking. Zij lopen uiteen van het confronterende, psychologische realisme van Toorop via de gestileerde verbeelding van Bart van der Leek tot de fascinerende bronzen en stenen beeldhouwwerken van John Rådecker en Johan Polet. De abstracten en de realisten hebben elkaar destijds gevonden in een levenshouding die de bedoeling had de moderne kunst langs de meest gevoelige zenuwbanen van de tijd voorwaarts te drijven. Dit kunstzinnige optimisme wordt echter resoluut de kop ingedrukt door de beruchte beurskrach van New York in de 'zwarte oktober' van 1929. De tweede en meteen laatste expositie van het collectief A.S.B. opent nauwelijks een week later. Het publiek blijft weg en de critici reageren onthutst: 'Chaos zonder eenheid!' Het feest is voorbij, de kunst moet ver terug in de verdediging.

linkerpagina: Bob Oud (1890-1963)
arbeiderswoningen te Hoek van Holland, 1924-1927

deze pagina boven: Gerdt Arntz (1900-1988)
Kleine fabrik, 1926
(the otto & marie neurath isotype collection, university of reading)

deze pagina onder: Charley Toorop (1891-1955)
Stilleven met bloemen, 1927

ADVERTENTIE

HET ATELIER VAN

door Petra Versluis

1 Midden in het Arnhemse Spijkerkwartier zit in een pand, waar ooit een kledingmagazijn was en daarvoor een drukkerij, het atelier van het Arnhemse kledingontwerpduo (Truus) Spijkers en (Riet) Spijkers. Een buitenkansje dat ze dit atelier konden bemachtigen vinden ze. Hiervoor zaten ze bij Riet op zolder. Lang hadden ze een oogje op dit pand met prachtige grote ramen. Maar helaas, een jaar of vijf geleden bleek het verkocht. Droom voorbij. Totdat SLAK (Stichting Atelierbeheer Arnhem/Gelderland) de nieuwe beheerder van het pand bleek te zijn, waarin nu verschillende kunstenaars een atelier hebben, inclusief Spijkers en Spijkers.

SPIJKERS & SPIJKERS

1

3

2 Duo's kent de modewereld genoeg. Maar een tweeling is uniek. Al was de Arnhemse mode-afdeling, waar ze hun opleiding hebben gevolgd, zelf destijds niet gecharmeerd van het idee een tweeling binnen de muren van het Rietveldgebouw te halen. Eén kon er worden toegelaten, de ander niet. Dat zou de persoonlijke ontwikkeling in de weg staan. Truus werd als beste beoordeeld en mocht komen, Riet week uit naar de AKI in Enschede om na twee jaar alsnog toegelaten te worden in Arnhem. Zelf zien ze het als voordeel om zo intensief met elkaar te werken. "We hebben geen ander referentiekader. Zijn op een paar jaar na nooit alleen geweest. We zijn ook opgevoed als 'setje'. Het was altijd 'de tweeling'. Tegen je zus ben je altijd eerlijk, maar tegen je tweelingzus ben je wel heel eerlijk. Beiden zijn we extreem kritisch naar elkaar en dat komt het ontwerp ten goede."

2

3 "Dat onze honden hetzelfde zijn is toeval. Rakief was er al drie jaar toen Eos, uit het asiel, erbij kwam. Overigens zijn het ideale atelierhonden. Overdag doen ze niets anders dan slapen."

4

5

5 "Onze collecties worden in Nederland niet verkocht. De kleding is erg kostbaar. Het is een intensief proces. Je werkt vanuit een tekening en maakt dan met stof een proefmodel: een toile. Tijdens het vormen kom je erachter dat dingen niet kunnen. Het is soms net een puzzel. Je bent gebonden aan coupesnaden. Een kraagje dat je getekend hebt moet anders, mouwen knip je eraf tot je denkt: ja nu klopt het. De uiteindelijke prototypes showen we twee keer per jaar op een tradeshow in Londen en Parijs. Op basis hiervan en onze folder, wordt ingekocht door winkels in o.a. Engeland, Japan, Hongkong en de Verenigde Staten."

5

4 "De jaren twintig zijn onze inspiratiebron. Die voorliefde komt bij al onze ontwerpen weer terug. Prachtig hoe dat vrouwbeeld toen veranderde van matrone naar jongensachtig meisje. We zijn alle twee gefascineerd door iemand als Nancy Cunard, dochter van een rijke scheepsmagnaat en in de jaren twintig een bekende verschijning in Parijs. Ze had relaties met negers en een eigen uitgeverij. Allemaal nogal omstreden destijds. Allerlei dingen die met haar te maken hebben duiken steeds op in onze collecties, zoals de armbanden en de Afrikaanse prints."

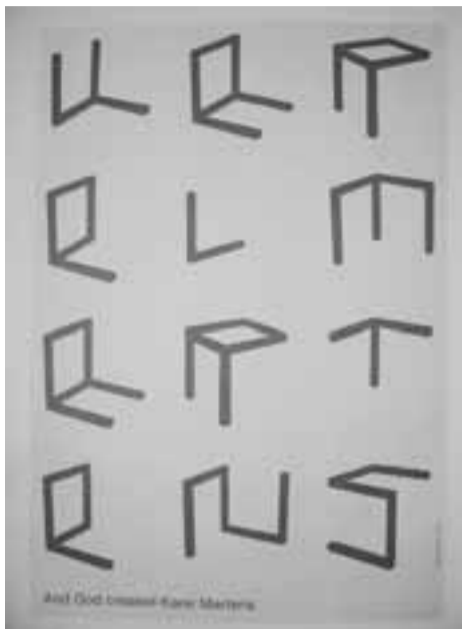
4

6

6 "De huidige collectie loopt goed. We hebben ons laten inspireren door Egypte, al is de tijgerprint gebleven. Als onderdeel van de nieuwe collectie hebben we een soort tuniek gemaakt. Een rechte lap met een band eraan die je op drie manieren kunt dragen. Vernieuwend is de nieuwe manier van draperen. Het is een jurk én een lap. Ook bij deze collectie hebben we weer sieraden ontworpen, gebaseerd op het thema, zoals deze scarabee. Met trends houden we ons niet bezig. 'Hip' zegt ons niks. Je moet een kledingstuk over tien jaar uit de kast kunnen halen en nog steeds zien dat het een goed ding is."

De A van Arnhem

'And God created Karel Martens': affiche in werkplaats

Hoe kwam de opdracht voor het maken van een tentoonstelling bij jullie binnen?

Via KaAp, het studium generale van Artez, Arnhem. Het leek een goed groepsproject en zo is het via Jaap van Triest bij ons terecht gekomen. Aanvankelijk was het idee een tentoonstelling te maken over de verschillende opvattingen binnen typografie, maar toen we er een tijdje mee bezig waren bleek dat wel erg inhoudelijk te worden. We hebben uiteindelijk gekozen voor een laagdrempelige tentoonstelling die zich concentreert op het verband tussen Arnhem en typografie sinds de jaren vijftig.

Is er sprake van zoiets als een Arnhemse stijl?

Sommigen vinden van wel, anderen van niet. Het is veel leuker als de bezoeker dat voor zichzelf uitmaakt. Wat je wel kunt zeggen is dat er in de jaren zeventig, tachtig een soort omslag is geweest, in feite een tweedeling die te maken had met de docenten Arnhem. Daarbij zie je dat docenten aanvankelijk uit Den Haag en later uit Amsterdam komen, en dat er zich een verschil gaat aftekenen tussen moderne en klassieke typografie, zeg maar in de lijn

Vijf studenten van de Werkplaats Typografie, de tweede fase opleiding grafisch ontwerpen van Artez, Hogeschool voor de kunsten Arnhem, begonnen dit jaar aan een uitdagende opdracht. Maak een tentoonstelling over de ontwikkelingen van de typografie in Arnhem. Uiteraard stonden zij er niet alleen voor. Ontwerper en docent Jaap van Triest, daarbij geassisteerd door Colette Sloots, ondersteunden hen hierbij. Temidden van wat op dat moment nog een premature fase van de tentoonstelling is, doen studenten Chantal Hendriksen en Karen van de Kraats verslag van de 'A' van Arnhem, een tentoonstelling die te zien zal zijn van 25 april tot 24 mei.

Chantal Hendriks en Karen van de Kraats

Piet Zwart en de lijn Jan van Krimpen of, nog simpeler gesteld, tussen schreefloze letters en schreefletters. Tegenwoordig kun je echt niet meer spreken van één stijl door al die invloeden van buitenaf.

Toch zijn de ontwerpen van de Werkplaats Typografie altijd wel herkenbaar vind ik. Dus toch een stijl?

Het is zeker zo dat oprichters Wigger Bierma en Karel Martens hun stempel op

de opleiding hebben gedrukt. Zij vertegenwoordigen beide genoemde opvattingen, maar wat ze verenigt is de nadruk op typografie en het typografische detail. Mensen verbinden die nadruk aan de Werkplaats Typografie. Wij vonden het leuk om daar bij de uitnodiging van deze tentoonstelling een beetje de draak mee te steken en een cliché te maken van alles waar die Arnhemse stijl tussen aanhalingstekens voor staat: nuchterheid, eenvoud, uithangende cijfers.

Re-Magazine door Jop van Bennekom

We hebben dan ook bewust gekozen voor het lettertype Arnhem, een font van de Arnhemse letterontwerper Fred Smeijers.

De landelijk aan de weg timmerende ontwerper Jop van Bennekom is ook in Arnhem opgeleid. Nuchterheid en eenvoud zijn nu niet direct de associaties die zijn ontwerpen bij mij opleveren.

Nee, je ziet dat een aantal ontwerpers juist een hele andere kant is opgegaan. Jop van Bennekom noemt zich nu zelfs geen ontwerper meer, maar art director. Hij wil niks meer met Arnhem te maken hebben - dat was studietijd. Ook een ontwerper als Roelof Mulder is niet direct herkenbaar als 'opgeleid in Arnhem'. Dat komt wellicht ook doordat hij is opgeleid als vrij kunstenaar en zich pas laat in zijn opleiding is gaan richten op het werk als grafisch ontwerper. Je ziet dat hij het ontwerpen vooral benadert vanuit het beeld.

Wat kunnen we van de tentoonstelling verwachten?

Vooraf veel boekontwerpen en affiches. Alle interviews die we met ontwerpers hebben gehouden zijn gefilmd en te zien op de tentoonstelling en de interviews zijn opgenomen in een begeleidend boekje. Het wordt een tentoonstelling die een goed beeld geeft van de ontwikkelingen van het typografische ontwerpen vanaf de jaren vijftig tot nu.

CROSSART VAN START

Tijdens 's werelds grootste toerismebeurs in maart van dit jaar in Berlijn, is het project Crossart aan de pers en het publiek gepresenteerd. Aan dit project neemt het Museum voor Moderne Kunst Arnhem deel, samen met negen andere Nederlandse en Duitse musea. Het project wordt financieel ondersteund door de EU-regio, de provincies Limburg, Gelderland en de deelstaat Nordrhein-Westfalen. Onder de titel Route Moderne Kunst is voor ieder museum een folder uitgebracht waarin niet

alleen promotie wordt gemaakt voor de eigen collectie, maar ook en vooral de mogelijkheden tot sightseeing in de omgeving, overnachtingen en culinaire tips. In kaart worden gebracht. Wie de bon in de folder opstuurt, kan hiermee een overnachting in een hotel boeken, informatie opvragen over alle andere Crossart-musea en krijgt een Crossart kortingspas. Op een gedetailleerde routekaart staan alle deelnemende musea aangegeven.

Performance tijdens opening SECRETS OF THE NINETIES

Renée Kool en Barbara Visser tijdens hun openingsact (foto Henri ter Hall)

Onder grote belangstelling opende zaterdag 13 maart de tentoonstelling *Secrets of the '90s'*. Een keuze uit de collectie van het Stedelijk Museum Amsterdam (te zien tot 31 mei). Renée Kool en Barbara Visser, beiden met een werk vertegenwoordigd in *Secrets*, lezen markante passages voor uit hun correspondentie uit de jaren negentig. Visser en Kool studeerden begin jaren negentig af aan de afdeling audiovisueel van de Rietveldacademie in Amsterdam en profileerden zich sindsdien met eigennamen multimedia-installaties en geësceneerde gebeurtenissen in de openbare ruimte. Ze verhaalden tijdens hun openingsact onder andere over hun enthousiasme en het gemak van de internetverbinding, over hun (in eerste instantie) ongeloof en afschuw over de gewelddadige aanslag op de succesvolle kunstenaar Rob Scholte; hun hectische leven als gevolg van de talloze projecten in binnen- en buitenland, waarvoor ook nog eens stevast te weinig budget was, en - als post-bkr generatie niet verwonderlijk - over hun gezwogen om de subsidieaanvragen voor het BKVB Fonds op tijd de deur uit te krijgen. Een beeld rees op van twee bevlogen kunstenaressen die zich in het afgelopen decennium hadden ontwikkeld tot professionals.

Mirjam Westen

COLOFON

Eindredactie: Petra Versluis

Vormgeving: Alfred Boland

Uitgever + advertentieverkoop:

Uitgeverij Intermed Groningen
Johan van Zwedenlaan 11
9744 DX Groningen
Tel. 050-3120042 / Fax 050-3139373
E-mail: uitgeverij.intermed@planet.nl
Directeur: G. Hartevelde
Lid Kon. Ver. M.K.B. Ned lidnr. 0173785
IM 0403937

Druk:

Wegener Nieuwsdruk Gelderland
De uitgever is niet aansprakelijk voor zetfouten, redactionele fouten en is op geen enkele wijze aansprakelijk voor de werkzaamheden van de drukker.

Opplage:

20.000

Omslag:

Laura Samsom-Rous,
Meisje met pistooltje, 2000

De volgende museumkrant
verschijnt oktober 2004

© 2004 MMKA

INFORMATIE

Museum voor Moderne Kunst Arnhem

Utrechtseweg 87
6812 AA Arnhem
tel. 026-3512431 | fax 026-4435148
www.mmkarnhem.nl

Historisch Museum Arnhem

Bovenbeekstraat 21
6811 CV Arnhem
tel. 026-4426900 | fax 026-4436315
www.hmarnhem.nl

PROGRAMMA

In het Museum voor Moderne Kunst:

Secrets of the Nineties

4 maart t/m 30 mei 2004

Van Mondriaan tot Willink

Het collectief ASB 1926-1930

4 april t/m 20 juni 2004

De 'A' van Arnhem

25 april t/m 23 mei 2004

Gedolven Helden, Het Wilde Oog

30 mei t/m 20 juni 2004

MODE 50DE

50 jaar Mode-onderwijs in Arnhem

11 juni t/m 19 september 2004

Top 100 Het mooiste uit eigen collectie

10 juli t/m 26 september

in het Historisch Museum Arnhem:

Over koffie,

een korte cultuurgeschiedenis

24 januari t/m 9 mei 2004

Kind van de Bevrijding

Fotoprotretten van De Booy's

21 mei t/m 7 november 2004

Fototentoonstelling KIND VAN DE BEVRIJDING

hun kinderen achterlaten. Sommige foto's laten kamers zien, propvol rieten wiegen met baby's of stretchers met peuters met duimpjes in de mond. Op andere zitten de

kinderen collectief op de pot of met z'n allen aan tafel met grote borden pap.

De Booy's is vooral bekend om zijn oorlogsfoto's uit de periode 1944-1945. Een week na de mislukte luchtlandingsoperatie 'Market Garden' in september 1944 werden de bewoners van Arnhem op last van de Duitsers geëvacueerd. Het systematisch

plunderen van de verlaten huizen door Duitse militairen en partijfunctionarissen begon daarna al snel. Iemand uit het verzet vroeg De Booy's de schaamteloze roof van verlaten huizen van Arnhemse evacués te fotograferen als later bewijs. Voorzien van een 'Ausweis', compleet met een armband van de Technische Nooddienst en een verklaring dat hij voor de waterleiding werkzaam was, kon De Booy's zich als een van de weinige Arnhemmers vrijelijk bewegen in de volledig verlaten stad. Zo bracht hij de verschrikkingen van de laatste oorlogsjaren in Arnhem in beeld. Met slechts negen rolletjes - meer was er in verband met de schaarste niet te krijgen - maakte hij onder zeer riskante omstandigheden ongeveer driehonderd foto's. Het museum wil de bezoeker ook die foto's niet onthouden en biedt niet alleen zicht op de bevrijdingskinderen die de Booy's fotografeerde, maar laat ook een aantal opnames van de fotograaf zien van de verwoeste stad, de plunderingen en de wederopbouw daarna.

• te zien van 21 mei t/m 7 november 2004 in het Historisch Museum Arnhem

Dit jaar is het 60 jaar geleden dat de Slag om Arnhem plaatsvond. Het Historisch Museum organiseert een tentoonstelling waar nu eens niet het accent wordt gelegd op de vreselijke laat-oorlogse jaren, maar juist op de periode van net na de oorlog. De tentoonstelling *Kind van de Bevrijding*, te zien van 21 mei tot 8 november, toont fotografische kinderportretten van de Arnhemse fotograaf De Booy's. Op die portretten is te zien hoe ontzettend snel de oorlog al vergeten lijkt te zijn. De kinderen die de Booy's - heel uniek voor die tijd - fotografeerde in hun eigen omgeving, zien er gezond en blozend uit. Hollands welvaaren zou je zeggen. Kinderen op fietsjes of in auto's, spelend met een pakhuis of poserend in de tuin. Figuranten in een omgeving waar tot voor kort hevig gevochten werd, maar de wederopbouw al weer in volle gang was.

De Booy's, in 2003 op 104-jarige leeftijd overleden, maakte de foto's in opdracht van particulieren. Hij reed op zijn fiets met een grote koffer met twee sterke fotolampen naar zijn klanten en fotografeerde de kinderen aan huis in steeds wisselende situaties. Ook fotografeerde hij in opdracht van instellingen. Zo maakte hij eind 1946, begin 1947 een serie opnames van de Kinderbewaarpplaats aan de Sonsbeeksingel te Arnhem, een soort voorloper van het huidige kinderdagverblijf. Vrouwen die niet in staat waren hun kinderen te verzorgen omdat ze moesten werken, konden hier

DE VERENIGING VAN VRIENDEN

DE VERENIGING VAN VRIENDEN VAN DE GEMEENTEMUSEA ARNHEM BESTAAT BIJNA ZESTIG JAAR EN HEEFT ONGEVEER 800 LEDEN. IN DE AFGELOPEN JAREN ORGANISEERDE DE VERENIGING EEN GROOT AANTAL LEZINGEN, EXCURSIES EN RONDLEIDINGEN. JAARLIJKS DOET DE VERENIGING EEN SCHENKING AAN DE ARNHEMSE MUSEA. VRIENDEN VERRICHTEN VRIJWILLIGERSWERK TEN BEHOEVE VAN MUSEA EN VERENIGING. LEGATEN EN EXTRA GIFTEN VAN VRIENDEN ONDERSTEUNEN HET WERK VAN DE VERENIGING. HET LIDMAATSCHAP KOST 20 EURO PER KALENDERJAAR.

ALS VRIEND ONTVANGT U:

- ▶ GRATIS TOEGANG TOT BEIDE GEMEENTEMUSEA IN ARNHEM (KLEINE TOESLAG BIJ BIJZONDERE TENTOONSTELLINGEN)
- ▶ UITNODIGINGEN VOOR LEZINGEN, EXCURSIES EN RONDLEIDINGEN
- ▶ UITNODIGINGEN VOOR DE OPENING VAN NIEUWE TENTOONSTELLINGEN
- ▶ TOEZENDING VAN DE MUSEUMKRANT VAN DE GEMEENTEMUSEA ARNHEM
- ▶ 20% KORTING OP EIGEN UITGAVEN VAN DE GEMEENTEMUSEA ARNHEM

VOOR MEER INFORMATIE OVER HET LIDMAATSCHAP:

(0313) 41 55 67

ADVERTENTIE